

การป้องกันควบคุมไข้เลือดออก

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐ จังหวัดอ่างทอง

ตำบลบ้านอิฐมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกอยู่ในอัตราสูง โดยเฉพาะในปี 2544 มีอัตราผู้ป่วยจำนวน 29 คน หรือคิดเป็นอัตรา 471.3 คนต่อประชากรแสนคน ในขณะที่อัตราเฉลี่ยผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกของประเทศไทยและของจังหวัดอ่างทองเท่ากับ 94.38 และ 59.57 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคนตามลำดับ

สาเหตุที่ตำบลบ้านอิฐมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกมี 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เนื่องจากมีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายตามธรรมชาติ หลายแห่ง ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่คอยเห็น ความสำคัญในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบริเวณบ้านเรือนของตน ประการต่อมา เนื่องจากตำบลบ้านอิฐเป็นเมืองรอยต่อ มีการโยกย้ายประชากรบ่อยครั้ง ส่งผลให้หมู่บ้านหลายแห่งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้เลือดออก

ก่อนหน้านี้ สถานีอนามัยตำบลบ้านอิฐได้ดำเนินการควบคุมโรคไข้เลือดออกตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข แต่เนื่องจากขาดความพร้อมทางด้านบุคลากรและงบประมาณ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ในปี 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐจึงได้ร่วมมือกับสถานีอนามัยตำบลในการแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกอย่างจริงจัง

ข้อมูลพื้นฐาน :
ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองอ่างทอง
จังหวัด: อ่างทอง

ประชากร: 76,506 คน

พื้นที่: 11.30 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี พ.ศ. 2544 อบต. บ้านอิฐดำเนินโครงการ "การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก" โดยได้ดำเนินงานร่วมกับสถานีอนามัยตำบลบ้านอิฐ ในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงตามธรรมชาติ และบริเวณบ้านเรือน โดยการ
 - สำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทั่วทั้ง 11 หมู่บ้าน ซึ่งได้ดำเนินการปีละ 4 ครั้ง และการสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย แต่ละครั้งใช้เวลาครั้งละประมาณ 5-7 วัน
 - การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายใช้การใส่ทรายอะเบทและพ่นหมอกควัน
- ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในการร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการ
 - ประกาศข่าวผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้านวันละ 2 รอบ ตั้งแต่เวลา เวลา 6.00-8.00 น. และ 17.00-18.00 น. ดำเนินการทุกวัน
 - จัดทำแผ่นป้ายโปสเตอร์สำหรับประชาสัมพันธ์ ขนาด 4.80 x 2.40 เมตร ติดตั้งในสถานที่สำคัญของตำบลจำนวน 3 จุด
- เฝ้าระวังสถานการณ์โดยคณะทำงานอาสาสมัคร เพื่อป้องกันมิให้เกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออก เช่น หากพบเห็นผู้มีอาการอยู่ในข่ายน่าสงสัยควรแจ้งให้สถานีอนามัยตำบลและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทราบโดยเร็วที่สุด

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. ป้ายโปสเตอร์สำหรับประชาสัมพันธ์ ขนาด 4.80 x 2.40 เมตร วาง 3 จุด ราคารวม 9,000 บาท โดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเป็นผู้สนับสนุน 2. ค่าตอบแทนผู้ออกพ่นหมอกควัน 4,500 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. เครื่องพ่นหมอกควัน 1 เครื่อง 45,000 บาท 2. คาสเปรย์สำหรับฉีดพ่นยุง 2,440 บาท โดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเป็นผู้สนับสนุน 3. น้ยาสารเคมี 10 ลิตร 14,000 บาท 4. น้ำมันเบนซิน , น้ำมันโซล่า 7,190 บาท 5. ตาข่ายในลอน (สำหรับปิดภาชนะ) 8,560 บาท
บุคลากร	1. อาสาสมัครสำหรับออกพ่นหมอกควันและใส่ทรายอะเบท จำนวน 66 คน ต่อการทำงาน 5 วันต่อครั้ง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กุมภาพันธ์ 2544	1. คณะผู้บริหาร อบต. ปรึกษาหารือกับสมาชิก อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครหมู่บ้านละ 6 คน	ปลัด อบต. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบลบ้านอิฐ
มีนาคม 2544	2. ทำประชาคมตำบล วางแผนการรณรงค์ก่อนดำเนินการว่าในแต่ละปีจะทำลายยุงลายกี่ครั้ง และชี้แจงการดำเนินงาน	คณะผู้บริหาร อบต. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
เมษายน-พฤษภาคม 2544	3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจัดทำแผ่นป้ายโปสเตอร์สำหรับประชาสัมพันธ์ ขนาด 4.80x2.40 เมตร วาง 3 จุด 4. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย เวลา 6.00-8.00 น. และ 17.00-18.00 น. โดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งผ่านการอบรมอาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
กรกฎาคม 2544	5. สรรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน โรงเรียน วัด ใช้เวลา 1 วัน	อาสาสมัคร
ต้นเดือนสิงหาคม 2544	6. ขอยืมเครื่องพ่นหมอกควันจาก อบต. ใกล้เคียง อบต. ละ 1 เครื่อง (ยืมเพิ่มอีก 8 เครื่อง) โดยใช้วิธีโทรศัพท์ขอความช่วยเหลือก่อน แล้วจึงทำเป็นหนังสือ แล้วจะไปรับเครื่องที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	อบต., สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กลางเดือนสิงหาคม 2544	7.อาสาสมัครจำนวน 66 คน ลงพื้นที่พนมอครวัน (7 วัน) ตามด้วยใส่ทรายอะเบท แต่ละหลังคาเรือน ใน 11 หมู่บ้าน (5 วัน) โดยผสมน้ำยาสารเคมี 1/40 ของน้ำมันโซลา และจะมีลูกจ้างอบต.มาช่วยเสริมในวันเสาร์-อาทิตย์ (มีการทำลายครั้งต่อไป ในช่วง พ.ย., มี.ค., พ.ค.) โดยมีการอบรมอาสาสมัครทั้ง 66 คน และแกนนำชุมชนก่อน 1 ครั้ง 1 วัน โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิกสภา อบต., เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัคร
ช่วงใส่ทรายอะเบท	8.ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกเป็นเวลา 7 วัน	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข , อาสาสมัคร
หลังใส่ทรายอะเบท และพนมอครวัน 1 สัปดาห์	9.ตรวจปีละ 4 ครั้ง โดยทำการสุ่มตรวจจำนวนลูกน้ำ ยุงลาย เพื่อประเมินผลการใส่ทรายอะเบทและพนมอครวัน (ใช้ไฟฉายส่องแล้วตรวจนับจำนวนลูกน้ำในภาชนะ)	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด
หลังทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายแต่ละครั้ง	10.ตรวจซ่อมบำรุงรักษาเครื่องกอนำส่งคืนไปที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	อบต.
กิจกรรมที่ดำเนินการทุกเดือน	-รายงานความก้าวหน้าของสถานการณ์และผลการดำเนินงานให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทราบ	อบต.
กิจกรรมที่ดำเนินการตลอดปี	-หากได้รับรายงานการเกิดโรค ต้องดำเนินการสอบสวนโรคทุกราย และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านผู้ป่วยและบ้านใกล้เคียง รัศมี 100 เมตร	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

สถานีอนามัยตำบลบ้านอิฐ

องค์การบริหารส่วนตำบล
ใกล้เคียง 8 แห่ง

--บทบาทความร่วมมือ--

จัดทำแผนป้ายโปสเตอร์สำหรับประชาสัมพันธ์และสนับสนุนในการ
จัดนำยาสารเคมีให้

ให้การฝึกอบรมอาสาสมัคร, ประชาสัมพันธ์และเป็นแกนนำในการ
ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

ให้ยืมใช้เครื่องพนมอครวัน อบต.ละ 1 เครื่อง

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. โรคไข้เลือดออกกระบาดหนักในตำบลบ้านอิฐ มีจำนวนผู้ป่วยสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปี 2544 คิดเป็นอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 471.3 ในขณะที่อัตราเฉลี่ยผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกของประเทศไทยและของจังหวัดอ่างทองเท่ากับ 94.38 และ 59.57 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคนตามลำดับ
2. ค่าดัชนีความชุกชุมของยุงลายตามบ้านเรือนประชาชน (ค่า HI) สูงกว่า 10 และจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียนและอาคารสถานที่อื่นๆ (ค่า CI) เกินร้อยละ 10
3. ประชาชนไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

หลังการดำเนินการ

1. อัตราผู้ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกลดลงเหลือ 32.1 ต่อประชากรแสนคน
2. จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียน (ค่า CI) ลดลงเหลือร้อยละ 3.3
3. ค่าดัชนีความชุกชุมของลูกน้ำยุงลาย ในบ้านและชุมชน (ค่า HI) ลดลงเหลือ 9.9
4. ชาวบ้านประมาณร้อยละ 80 รวมทั้งโรงเรียนและวัดทุกแห่งให้ความร่วมมือในการป้องกันและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

หมายเหตุ ค่า HI และ CI น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ชาวบ้านมักจะไม่อยู่บ้านในช่วงที่มีการไปทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปพ่นหมอกควันได้	1. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายถึงกำหนดเวลาแน่นอนที่จะเข้าไปดำเนินการและถ้าสุดวิสัยจริงๆ ก็จะแนะนำให้ใช้สเปรย์กระพริบฉีดยากันยุงภายในบ้านไปก่อน เพื่อป้องกันการระบาดของโรคไข้เลือดออก
2. ยอดจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกอาจสูงขึ้นได้ ในกรณีที่ประชาชนออกไปนอกพื้นที่แล้วนำเชื้อกลับเข้ามา	2. ประชาสัมพันธ์เน้นให้ประชาชนช่วยกันเฝ้าระวังป้องกันอย่างจริงจัง เช่น หากพบเห็นผู้มีอาการน่าสงสัยว่าจะป่วยให้แจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยหรือแจ้งที่ อบต. โดยด่วน เป็นต้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยมีผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สถานีอนามัยตำบล เป็นผู้ประสานงานหลักเพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมกันแก้ไขปัญหาให้ได้ผลสำเร็จ

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้จะดำเนินการโดยต่อเนื่อง เนื่องจาก อบต. บ้านอิฐได้จัดตั้งงบประมาณสำหรับการดำเนินการในโครงการนี้ไว้ทุกปี มีการวางแผนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนี้ อบต. บ้านอิฐได้บรรจุโครงการนี้ไว้ในแผนพัฒนาตำบลระยะ 5 ปี

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

โครงการนี้สามารถถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เรียนรู้และได้ดำเนินการ ทั้งนี้ สิ่งสำคัญในการดำเนินการคือต้องคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน และความต้องการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังของผู้บริหารเป็นหลัก โดยอาศัยการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนเป็นสำคัญ

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ : นางกมลชนก ชาลีกุล
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐ
ที่อยู่ : 101 หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
โทรศัพท์ : (035) 615 - 249

ชื่อ : นางศิรินาท สุภบุญ
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐ
ที่อยู่ : 101 หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
โทรศัพท์ : (035) 615 - 249, (09) 1663133

ชื่อ : นายস্যณ์ห์ คงเจริญ
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุข 6
หน่วยงาน : สถานีอนามัยตำบลบ้านอิฐ
ที่อยู่ : 86 หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
โทรศัพท์ : (035) 620 - 838

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	101 หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง 14000
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายจ่าย	11.30 ตารางกิโลเมตร 4,278,760 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 8.51% รายจ่ายงบกลาง 12.17% เงินเดือนค่าจ้างประจำ 8.22% ค่าจ้างชั่วคราว 24.47% ค่าตอบแทน 34.77% ค่าใช้สอยและวัสดุ 1.78% ค่าสาธารณูปโภค 4.21% ค่าอุดหนุน 3.55% ค่าครุภัณฑ์
งบประมาณรายได้	4,297,600 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 30.90% จัดเก็บเอง 32.12% รัฐจัดสรรให้ 11.23% ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต 4.65% ทรัพย์สิน 23.96% เงินอุดหนุน 0.26% เบ็ดเตล็ด
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	10 คน 4 คน พนักงานท้องถิ่น 2 คน ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	5,505 คน
จำนวนครัวเรือน	1,455 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	41,300 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ตำบลบ้านอิฐเป็นที่ราบลุ่มอยู่ในเขตชลประทาน สภาพตำบลเหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรม เช่น ทำ นา ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว ราษฎรส่วนใหญ่ตั้ง ถิ่นฐานตามแนวลำคลอง เพราะสะดวกในเรื่องการ คมนาคมขนส่งผลิตผลทางการเกษตร และจากการที่มี ถนนสายหลักทางหลวงแผ่นดินผ่านกลางตำบล ทำให้ อาชีพธุรกิจค้าขายเป็นอีกอาชีพหนึ่งของประชาชนใน ท้องถิ่น